

**ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДОНЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР**

вул. Василя Стуса, 19, м. Краматорськ, Донецька обл., Україна, 84333,
факт. адреса: вул. Паркова, 62, м. Краматорськ, Донецька обл., Україна, 84331
тел.: +380500360876, E-mail: donoenc@gmail.com, www.donoenc.com.ua, код ЄДРПОУ 25954143

30.01.2023 № 22

на № _____ від _____

Органам управління освітою рад територіальних громад, закладам позашкільної освіти спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, що перебувають в управлінні обласної ради

Директорам рай/міськ ЕНЦ,
комплексних закладів
позашкільної освіти

Про проведення обласного етапу
Всеукраїнського конкурсу
«Птах року – 2023»

На виконання наказу директора департаменту освіти і науки Донецької облдержадміністрації від 04.01.2023 № 1/163-23-ОД «Про затвердження Плану обласних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2023 рік (за основними напрямками позашкільної освіти)», з метою привернення уваги учнівської молоді до проблем охорони птахів та їх природних біотопів, залучення учнів до активної природоохоронної роботи, з **01 лютого по 15 жовтня 2023 року** Донецький обласний еколого-натуралістичний центр (далі – ДООЕНЦ) проводить **обласний етап Всеукраїнського конкурсу «Птах року – 2023» за темою «Мартин звичайний (*Chroicocephalus ridibundus*)** (далі – Конкурс).

До участі у Конкурсі запрошуються учні (вихованці) закладів загальної середньої та позашкільної освіти. Участь у заході може бути як індивідуальною, так і командною.

Реєстрація для участі у Конкурсі проводиться до **15 жовтня 2023 року** за посиланням: <https://forms.gle/dbhJa8HRgrgvWcobA>

Конкурсні роботи учасників заходу додаються до реєстраційної форми.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Переможці обласного етапу самостійно надсилають матеріали для участі у Всеукраїнському етапі відповідно до протоколу журі Конкурсу.

Захід пройде у форматі відповідно до воєнного стану та епідеміологічної ситуації.

Роботи, які не відповідають умовам Конкурсу, не розглядатимуться.

Умови проведення Конкурсу та інструктивно-методичні матеріали додаються.

Додаткова інформація за номером телефону: 0955076736 (Ольга Стрілець).

ВСЕ БУДЕ УКРАЇНА!

В.о. директора

Галина МИРНА

Вик.:

Ольга Стрілець,

095 507 67 36

**Умови проведення обласного етапу
Всеукраїнського природоохоронного конкурсу
«Птах року – 2023»**

I. Загальні положення

1. Ці умови визначають порядок проведення обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Птах року» (далі – Конкурс).
2. Конкурс проводиться щороку з метою привернення уваги учнівської молоді до проблем охорони птахів та їх природних біотопів, залучення учнів до активної природоохоронної роботи.
3. Основними завданнями Конкурсу є:
 - ознайомлення з окремим видом птаха;
 - поширення знань про сезонні явища у природі і в житті птахів;
 - розвиток гуманного ставлення до птахів, мотивація інтересу до їх охорони;
 - формування відповідальності за стан оточуючого природного середовища;
 - сприяння вихованню активної життєвої позиції учасників Конкурсу.
4. Конкурс проводиться на добровільних засадах і є відкритим для учнівської молоді закладів загальної середньої та позашкільної освіти.
5. Організаційно-методичне забезпечення проведення Конкурсу здійснює Донецький обласний еколого-натуралістичний центр (далі – ДООЕНЦ).
6. Під час проведення Конкурсу обробка персональних даних учасників здійснюється з урахуванням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

II. Учасники Конкурсу

До участі у Конкурсі запрошуються учні (вихованці) закладів загальної середньої та позашкільної освіти за такими віковими категоріями:

- I вікова категорія – 6-11 років;
- II вікова категорія – 12-18 років.

Участь у заході може бути як індивідуальною, так і командною.

III. Порядок і строки проведення Конкурсу

Конкурс проводиться у два етапи:

I етап – (обласний) – до 15 жовтня поточного року;

II етап – (всеукраїнський) – до 15 листопада поточного року.

Роботи для участі у Конкурсі реєструються до **15 жовтня 2023 року** включно за посиланням:
<https://forms.gle/dbhJa8HRgrgvWcobA>

IV. Вимоги до робіт

Для участі у Конкурсі приймаються роботи учасників у номінаціях:

1. «Змістовна різнопланова робота». Номінація передбачає виготовлення інформаційних та агітаційних листівок, лепбуків, банерів, постерів.

2. «Змістовна природоохоронна, дослідницько-пропагандистська і практична екологічна робота у вирішенні проблем охорони птахів». Номінація передбачає реферати, презентації з результатами власних спостережень за птахами та авторськими фотографіями. Вимоги до робіт: титульний лист, шрифт TimesNewRoman, 14 кегль, інтервал – 1,5; поля – 20 мм зверху і знизу, 30 мм - зліва, 15 мм - справа. Зазначення першоджерела (автор, назва літератури, адреса веб-сторінки) як у самому тексті, так і в списку літератури; авторів усіх фотознімків або джерело звідки їх узято.

3. «Кращий літературний твір». (Власні оповідання, казки вірші про птахів).

4. «Кращий малюнок і креативність сприйняття орнітофауни».

5. «Кращий доробок, креативність та самобутнє сприйняття орнітофауни». Номінація передбачає власні поробки з природних матеріалів, ниток, тканин (зображення птаха у вигляді вишивки бісером, стрічками та нитками), глини, паперу, скла, *(до кожної роботи додається етикетка (10х6 см), яка розміщується справа внизу з наступною інформацією: назва роботи, прізвище, ім'я та вік автора, повна назва навчального закладу, область, прізвище, ім'я, по-батькові та посаду керівника роботи).*

У реєстраційній формі Конкурсу в назві завантаженого матеріалу вказується прізвище учасника!

Від учасника Конкурсу приймається тільки одна робота до кожної номінації.

Розгляду не підлягають роботи, які виконані або надані без дотримання умов Конкурсу та вимог до робіт.

V. Критерії оцінювання робіт

Роботи учасників Конкурсу оцінюються за 40-бальною шкалою відповідно до наступних критеріїв:

№ з/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1	Відповідність темі Конкурсу	10
2	Відповідність умовам Конкурсу	10
3	Якість поданих робіт та естетичність оформлення матеріалів	10
4	Пізнавальне та виховне значення роботи	10

VI. Визначення та нагородження переможців та призерів Конкурсу

Переможці та призери Конкурсу визначаються журі за загальною кількістю набраних ними балів.

Переможцем Конкурсу є учасник, який набрав найбільшу кількість балів.

Призерами Конкурсу є учасники, які за кількістю набраних балів посіли друге та третє місце.

Переможці та призери Конкурсу нагороджуються грамотами ДООЕНЦ.

Роботи учасників, що посіли I місце будуть направлені для участі у всеукраїнському етапі Конкурсу.

VII. Фінансові умови

Витрати на організацію та проведення Конкурсу здійснюються за рахунок коштів, не заборонених чинним законодавством України.

Інструктивно-методичні матеріали щодо проведення Конкурсу «Птах року - 2023»

Програма спостережень

Основні місця спостережень: відкриті місцевості, зокрема вулиці в населених пунктах, лісопаркові зони, подвір'я поміж кількоповерховими будинками, міські площі, береги великих водойм і водні плеса невеликих озер і ставочків у населених пунктах, а також пустища на околицях міст і містечок.

Чисельність і розподіл. Проведення обліку слід робити так:

- При обліках рекомендовано проводити точкові обліки в місцях, де перебувають птахи, яких досліджують.

- Точкою умовно називаємо ділянку радіусом близько 50 м, у межах якої потрібно буде проводити облік птахів.

- Для відбору облікових точок потрібно обрати сектор, у якому знаходяться один чи кілька типів із перелічених вище місць спостережень. Обстежити сектор шляхом проходження по маршруту, на якому знаходяться вищеозначені характерні місця перебування птахів. У щоденнику спостережень зареєструвати виявлені ділянки, на яких були помічені птахи, пронумерувавши її - кожній ділянці присвоїти умовний номер;

- Зробити опис кожної зареєстрованої ділянки: назва району; у межах забудівель: назва вулиці й номери будинків, щільність розташування будинків і їх опис (одно-, багатоповерхові; яка архітектура), деревні насадження, водойми в зоні забудови; за межами забудови: умовна назва місцевості, опис середовища (парк, пустище тощо).

- На кожній відібраній ділянці обрати стаціонарне (постійне) місце для проведення обліку - це має бути точка, з якої добре проглядається ділянка в радіусі близько 50 м.

- На кожній вибраній стаціонарній точці для проведення спостережень визначити маркер (добре помітне місце).

- Щотижня, один-два рази на тиждень в різну пору доби (найкраще вранці, але можна і протягом дня) відвідувати зареєстровані ділянки, ставати на

стаціонарній обліковій точці і протягом приблизно 15 хвилин оглядати територію. В процесі огляду реєструвати помічених птахів, що досліджуються.

- Дані обліку записувати за такою схемою:

- Дата і час спостережень;

- Погодні умови;

- Скільки птахів помічено. Якщо птахів не було помічено на ділянці, то про це теж вказувати;

- Яка висота польоту (літають низько над землею, не дуже низько, високо), стрімкість польоту (стрімко літають, посередня швидкість). Звичайно, краще вказувати висоту польоту в метрах від поверхні землі (за приблизною оцінкою);

- Елементи поведінки: просто літають у повітрі, запурхують у щілини чи інші пустоти будівель (де зазвичай будують гнізда).

Для зручності подальшого аналізу зібраного матеріалу, записи кожного обліку рекомендується заносити в таблицю:

Таблиця для запису даних обліку

Ділянка №_____ Область, район, населений пункт

Дата обліку	
Години обліку	Початок обліку__год. Кінець обліку __год.
Погода	
Кількість облікованих особин	
Висота польоту,м	
Елементи поведінки	

Фенологічні спостереження за птахами. Для збору фенологічних даних необхідно прокласти маршрут через ділянки, на яких у минулих роках спостерігалися птахи, яких досліджують, або місця, характерні для цього птаха. У щоденнику зробити короткий опис маршруту з деталізацією ділянок, привабливих для даного виду птахів. У період з початку квітня до серпня включно на закладеному маршруті проводити фенологічні спостереження. З початку квітня до середини травня, коли іде процес прильоту і початок гніздування, проходити маршрут 1 раз у 2 дні. Зафіксувати дату першого спостереження цього року в своєму щоденнику спостережень. Цю дату також важливо зареєструвати на веб-сторінці, присвяченій збору даних про повернення мігруючих птахів на весні: <http://www.springalive.net/uk-ua/migrations/addnew> Дату масової появи дослідних птахів. Дату зустрічі птахів

із гніздовим матеріалом в дзьобі. Із початком гніздування проходити маршрут 1 раз у 3 дні. Відмітити зустріч птахів із кормом у дзьобі. Дати вильоту молодняку з гнізд (у цей період в місцях спостережень помітне різке зростання чисельності птахів, зростання галасу). Після реєстрації вильоту молодих птахів із гнізд, достатньо проходити маршрут 1 раз на 5 днів. Відмітити дату зникнення птахів із вашої місцевості в цьому році. (як що досліджуємо перелітних птахів)

Іншим методом збору фенологічних даних може бути вибір однієї чи декількох ділянок, характерних для даного виду птахів, і регулярне відвідання їх. Коли птахи прилетять, тоді можна відібрати для спостережень одну ділянку, на якій постійно тримаються птахи, і на цій ділянці проводити спостереження за схемою, описаною вище.

Фенологічні дані рекомендовано заносити у таблицю.

Таблиця для запису фенологічних даних

Ділянка № _____ Область, район, населений пункт

Фенологічні дані	Дата	Опис фенологічних явищ у природі: які рослини розквітли, наявність комах у повітрі
Перша зустріч		
Масова поява		
Зустріч птахів із будівельним матеріалом		
Зустріч птахів із кормом		
Виліт молодняку		
Остання зустріч		

Спостереження за птахами в період гніздування У травні обрати одну з ділянок, де перебувають птахи. У щоденнику спостережень описати обрану територію. Для спостережень вибрати 1-2 гнізда. Спостереження проводити з точки, з якої добре видно місця зальотів птахів. Також це мають бути місця, з яких турбування птахів від присутності спостерігачів буде мінімальним. Спостереження проводити починаючи з другої половини травня, коли птахи вже займуть гніздівлі, і завершити після вильоту пташенят із гнізда. Спостереження проводити 2-3 рази на тиждень. Оптимальним є спостереження

за птахами по 1 годині 3 рази за день: вранці (орієнтовно з 8.00 до 9.00), удень (з 14.00 до 15.00), увечері (з 18.00 до 19.00). Однак частота та інтенсивність спостережень може бути меншою.

Під час спостережень записувати в щоденник такі відомості:

- Скільки разів птах прилітає до гнізда (партнер підгодовує птаха, який насиджує кладку);
- Зареєструвати дату, коли птахи почали носити їжу до гнізда (годувати пташенят);
- Скільки разів на годину приносять їжу до гнізда вранці, вдень і увечері;
- Зареєструвати дату вильоту пташенят.

Також важливими є збір даних про успіх гніздування птахів. Для цього, поряд із вище означеними даними, рекомендуємо також реєструвати такі відомості:

- Випадки випадання пташенят із гнізд: коли випало пташеня, за яких обставин, в якому стані знаходиться, як себе поводить, як поведуть себе дорослі птахи в цій ситуації, поява хижаків біля пташеняти (коти, ворони, сороки тощо).